

Институтът за гората на 85 години

Институтът за гората, създаден като държавна институция по горско опитно дело в България, на 1 октомври отбеляза в Големия салон на Българската академия на науките своята 85-а годишнина. Тържественото събрание бе открито от директора проф. д.с.н. Христо Цаков и водено от дългогодишния главен секретар на Института проф. Цвета Найденова - първата жена професор по лесовъдство в България. В работата на форума от Изпълнителната агенция по горите взеха участие инж. Григор Гогов - изпълнителен директор, инж. Альоша Даков - заместник изпълнителен директор, и инж. Веселин Райчев - главен секретар.

За да споделят тържествения миг с колектива на Института за гората, на събраниято бяха проф. Евдокия Пашева - главен научен секретар на БАН, проф. Боян Биолчев - председател на Националната агенция за оценяване и акредитация, проф. Веселин Брезин - ректор на Лесотехническия университет, проф. Иван Палигоров - заместник-ректор на ЛТУ и председател на Съюза на ле-

Момент от откриването на тържественото събрание

совъдите в България, учени от сродни горски институти от Гърция, Македония, Сърбия, Босна и Херцеговина, Турция, Иран, началници на отдели в ИАГ, ръководители на специализираните станции и поделенията на Агенцията. Основен доклад за историята, дейността и перспективите на Института за гората при БАН изнесе неговият директор проф. Христо Цаков.

Приветствия към колектива на Института прочетоха акад. Александър Александров - в качеството си на председател на Международния съвет на горските изследователски организации (IUFRO), проф. Е. Пашова - от името на председателя на БАН акад. Стефан Воденичаров, инж. Григор Гогов - изпълнителен

директор на ИАГ, доц. Милко Милев - декан на Факултет "Горско стопанство", проф. Динко Динев - директор на Опитната станция по дъбови

от проф. Милен Матаруга от Института за гората в Бяна Лука (Босна и Херцеговина), д-р Деян Суянович от Института по равнинно лесовъдство в Нови Сад и проф. Василий Исаев от Факултета по лесовъдство на Белградския университет (Сърбия), д-р Сезгин Айлан от Горския институт (Турция).

Проф. Христо Цаков обяви решение от заседанието на Научния съвет на Института за гората от 26 септември за заслуги към българската гора и във връзка с кръгли годишнини да награди с "Почетен знак" на Института за гората изтъкнати учени и изследователи. Отличieto бе връчено от проф. Цаков на акад. Александър Александров, доц. Димитър Кушлев и доц. Рая Гатева.

На същото заседание Научният съвет утвърди и нов приз - "Почетна грамота" на Института за гората, която се присъжда за принос в научно-изследователската дейност на дългогодишни специалисти и учени. Първите носители на приза станаха техник-лесовъд Антон Томев, д-р инж. Илия Джоргов и д-р инж. Валентин Михайлов.

Вторият ден от тържественото честване бе посветен на научната сесия, проведена в сградата на Научно-техническите съюзи - София.

Проф. Христо Цаков изнася доклад

гори - Бургас, инж. Снежана Петрова - директор на Природния парк "Витоша" - София, инж. Антоний Стефанов - председател на УС на "Булпрофор", който връчи на проф. Х. Цаков отличие "За цялостен лесовъдски принос". Бяха получени и други поздравителни адреси, сред които от Лесозащитната станция - София, и Дружеството на ветераните лесовъди.

Чуждестранните гости в своите изказвания отбелязаха заслугите на българската научна организация през годините и ползотворните връзки, създадени с националните институти от други страни. Приветствия бяха прочетени

През пролетта на 2013 г. бе установено интензивно съхнене на иглолистните култури в долния лесорастителен пояс, ветровали и ветроломи поразиха знакови българското лесовъдство култури в района на Копривщица, Габрово, Трявна, Плачковци. Всъщност тези феномени не могат да бъдат наречени изненадващи, защото от много години се наблюдава постепенно влошаване на състоянието на културите, свързано, от една страна, с негативните промени на климата, а от друга - с подценяването на отгледните сечи, влажностните и температурните екстремуми и

атаките на насекомни видове и заболявания.

Един поглед върху историята на горските култури в районите на Копривщица, Габрово, Трявна, Плачковци показва много общо - културите са създадени по идея на местната интелигенция с активното участие на учителите в началото на XX век. С развитието на горската администрация грижата за тях се поема от лесовъдската колегия, която провежда отгледните и санитарните сечи, създава условия за оптималното им развитие като част на околната среда, климато-регулиращ и средообразуващ фактор.

От гледна точка на горската екология културите като изкуствени екосистеми, дори и на оптимални за тях-

ното развитие месторастения, се отнасят към групата на екосистемите, създадени при екстремни условия. Та-

100 години Държавно горско стопанство в Царево

На стр. 2

Работна среща на партньорите по проект "ИНТЕГРАЛ"

На стр. 4

Единадесета национална научна конференция на Българското ентомологично дружество

На стр. 4

Природен парк "Беласица" - ценност и красота

На стр. 6

Съхнене и състояние на някои горски култури

квива системи са особено чувствителни към проявата на природните явления с екстремен характер - бурни ветрове, мокри обилни снегове, ледоломи, засушавания, високи температури на въздуха и почвата, антропогенно замърсяване, каламитетно проявление на насекомите и масово развитие на епифитотии. Всички тези особености налагат своевременно извеждане на предвидените по наредби и ЛУП отгледни, санитарни и главни сечи. От друга страна, извеждането на различните видове сечи в горите около населените места и курортните зони се посреща с неразбиране и

най-често се осъжда от НПО и обществеността. Например в района на Трявна в първите години на прехода многократно сме се срещали с представителите на екодвиженията във връзка с извеждането на отгледните мероприятия в културите около санаториумите в околностите на града.

Поразените от ветровал и ветролом иглолистни култури в района на Копривщица, Габрово, Трявна Плачковци в повечето случаи са на възраст от 80 до 110 години, пълнота над 0.7 (фиг. 1), с наличие на короядни петна, огнища на нападения от

На стр. 3

Годишници

Държавното горско стопанство в Смолян навърши 100 години

Празникът

В празничния ден на 29 октомври в Смолян със саждане на дърво и откриване на паметна плоча в центъра на града бе отбелязана 100-годишнината на Държавно горско стопанство - Смолян. Открит бе и обновеният заслон в местността Попова чешма. В програмата беше включена изложба с творбите на ученици от училищата в областта, участвали в конкурса за рисунка и есе на тема "Гората - зеленото злато на Родопите", а най-добрите от тях получиха награди.

Кулминацията на тържеството бе празничният концерт в Родопския драматичен театър с участието на фолклорен ансамбъл "Родоп", "101 каба гайди", самодейни състави при Народно читалище "Хр. Ботев" - Смолян, и народната певица Росица Пейчева.

Сред гостите на тържеството бяха зам.-министърът на земеделието и храните д-р инж. Валентина Маринова, областният управител на област Смолян инж. Димитър Кръстанов, изпълнителният директор на ИАГ инж. Григор Гогов, главният секретар инж. Веселин Райчев, директорът на Южноцентралното държавно предприятие инж. Айнура Ибраимова, директорът на РДГ - Смолян, инж. Венцислав Фурлански, директори на горски и ловни стопанства от региона.

Историята

Смолянското административно лесничество е създадено на 29 октомври 1913 г. със Заповед № 1493 на Министерството на земеделието и държавните имоти. Първоначално обхваща горите на Смолянска околия, които непосредствено след Балканс-

Колективът на стопанството

ката война са обявени за държавни.

На 2 септември 1920 г. към района на лесничество са присъединени горите на Златоградска околия.

През 30-те години на ХХ век във връзка с обособяването на общинските и частните гори в Смолянско и Златоградско се създават реверни лесничества в с. Момчиловци (1934 г.) и в с. Смилян (1939 г.). Те стопанисват и експлоатират пряко общинските и частните гори в своите райони, като Смолянското административно лесничество осъществява административно-разпоредителски функции спрямо тяхната дейност. Освен това то стопанисва и експлоатира пряко държавните гори Герзовица и Печинско и частните гори в землищата на общините Левочевско, Рудозем, Търън и Мадан, без левочевската общинска гора в м. Пазлачище.

От 1 януари 1947 г. Смолянското административно лесничество се преименува в Държавно горско стопанство. След национализацията на горите през 1948 г. към него е присъединено и Смолянското реверно лесничество.

На 20 септември 1951 г. стопанисването на горския

фонд преминава към Управление на горското стопанство при Министерския съвет, а дърводобивът - към Управление "Дърводобив и транспорт" при Министерството на тежката промишленост. В резултат на това реструктурирано върху общата територия на ДГС - Смолян, и ДГС - с. Смилян, се създават две горски стопанства - Горско стопанство - Смолян, за стопанисване на горския фонд и Горскопромишлено стопанство - Смолян, за осъществяване на дърводобивната дейност.

От 1 февруари 1960 г. се извършва обединяване на дейностите по стопанисването и дърводобива. Създават се окръжни управления на горите. Към тях са образувани 172 горски стопанства. Едно от тях е ГС - Смолян, като междуременно Горскопромишленият участък - с. Смилян, се обособява в самостоятелно горско стопанство.

През периода 1964-1974 г. ГС - Смолян, е обединено с ТКЗС в града.

От 14 януари 1977 г. към ГС - Смолян, са присъединени Горските стопанства в селата Момчиловци и Мугла.

От 15 април 1991 г. ГС - Смолян, се преобразува в държавно лесничество на 21

октомври 1994 г. отново е преобразувано в горско стопанство, а от 1 януари 1999 г. - в държавно лесничество.

От 1 юли 2008 г. ДЛ - Смолян, се преобразува в ДГС - Смолян.

От 1 октомври 2010 г. ДГС - Мугла, се влива в ДГС - Смолян.

Съгласно Заповед № РД49-112 от 13.04.2011 г. на МЗХ се създава ЮЦДП, а ДГС - Смолян, се преименува в ТП ДГС - Смолян, считано от 01.07.2011 година.

Със Заповед № РД46-32 от 18.04.2012 г. на МЗХ към територията на ТП ДГС - Смолян, се присъединява част от закритото ТП ДГС - Пампорово.

Днес територията на стопанството попада в границите на Община Смолян. Общата му площ е 28 647 ха, от която 27 503 ха е дървопроизводителна. Делът на държавната собственост е 60 %. На територията на държавното горско стопанство естествена иглолистна растителност заема 83 % от залесената площ, представена по дървесни видове: смърч - 43 %, бял бор - 26 %, черен бор - 9 %, ела - 5 %. Делът на широколистната растителност е 17 %, като най-голяма е участието на бука.

Защита на горските територии от пожари през 2013 година

От началото на годината до 19 ноември на територията на страната са възникнали 399 горски пожари. Засегнатата площ е 30 790 дка с иглолистни и широколистни насаждения, тревни и храсти, както и площите, опожарени при потушаване чрез насрещен огън.

През същия период на миналата година опожарените площи са повече от 127 000 дка, а броят на пожарите - над 870. Площта на върховите пожари е съответно - 4868 дка за 2013 г. и 16 044 дка за 2012 година.

В сравнение и със средногодишно опожаряването в страната 110 000 дка при среден брой на възникващите пожари от 580 бр. в периода 2001-2011 г. настоящата година е с много добри резултати.

Преките щети за горските територии и съоръженията в тях през 2013 г. до момента са около 736 000 лв., при над 2 370 000 лв. през 2012 г. и средногодишно над 4 500 000 лв. в периода 2000-2011 година.

Разбира се, независимо че пожароопасният сезон е приключил, не трябва да се забравя и феноменът, наблюдаван през 2010 г. и 2011 г. - голям брой пожари в горските територии на страната в късна есен и дори в зимни условия през ноември и декември.

Човешка небрежност е причината за голяма част от пожарите и през тази година - над 67 %, а доказано умишлени са 12 %. Едва 12 пожара (3 %) са предизвикани от мъглини, докато останалите 18 % са възникнали по неизвестни причини.

Благодарение на бързата адекватна реакция на горски служители и пожарникари тази година само 16 % от възникналите пожари са върхови. Останалите 84 % са низови, обхванали ниската част на дървета, тревите, храстите и мъртвата горска постилка около тях.

На местата на възникналите пожари незабавно се изпращаха дежурните екипи от горски служители, обучени и разполагащи със специализирана екипировка за овладяване и потушаване на огъня. В гасенето и в денонощните дежурства през годината са участвали над 3000 служители от регионалните дирекции по горите и държавните горски и ловни стопанства, повече от 2500 служители на ГД "Пожарна безопасност и защита на населението", 2200 доброволци. Използвани са 1025 високопроходими моторни превозни средства за гасене и патрулиране, в т.ч. и всички налични 48 специализирани автомобили са били включени в потушаването на огъня. При 4 от пожарите се включи и авиотехника.

Пожарите, обхванали най-големи площи, са в областите Хасково, Стара Загора, Сливен, Бургас, София и Кърджали. Най-малко са опожарените горски площи в Шуменска, Русенска, Смолянска и Великотърновска област.

Изпълнение на противопожарните мероприятия

Дейностите по превенция на горските пожари са сред приоритетните на МЗХ, ИАГ и ДП. Ежегодно преди активния пожароопасен сезон държавните горски и ловни стопанства разработват годишен план за защита на горските територии от пожари и план за действия при гасене, който представят за утвърждаване пред комисия от представителите на ИАГ и ГД "ПБЗН". Всичко това бе изпълнено в срок и през 2013 г., като готовността на отговорни институции за защита на горските територии от пожари бе на много добро ниво.

За съжаление през последните няколко години във всички горски територии се наблюдава неблагоприятна тенденция за намаляване както на процента на изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия, така и на предвижданите средства за тяхното изпълнение, в т.ч. и от страна на държавните предприятия. Поради тромавите процедури бе слаб и интересът към разработване и реализиране на проекти по мярка 226 от ПРСР от страна на поделенията на държавните предприятия, независимо че се възстановяваха 100 % от направените разходи.

В частните горски имоти също от години изпълнението на противопожарните мероприятия е съпътствано с големи трудности, което дискредитира превенцията на цели горски масиви.

В същото време има положителни примери в ново-създадените общински структури в Харманли, Твърдица, община Тунджа - Ямбол, които показват все по-голяма ангажираност към опазването на горските си територии от пожари. Голям е и броят на разработените и дори вече реализирани от общините проекти по мярка 226 от ПРСР.

През годината в ДГС - Кости, и в редица общини са изградени автоматизирани системи за наблюдение на горските територии и откриване на възникналите пожари в тях. Необходимо е през следващия програмен период изгражданите от различните собственици на горски територии подобни системи да бъдат унифицирани и да разполагат с възможност да комуникират помежду си.

Отчитайки ефективността на 48-те специализирани високопроходими автомобила за патрулиране и първоначална атака на горски пожари през това лято, приоритетна задача трябва да стане осигуряването на всяко ДГС/ДЛС и РДГ поне с един такъв автомобил. Те в значителна степен ще спомогнат за осъществяване на превантивния контрол, както и за много по-успешни гасителни действия.

В края на пожароопасния сезон можем да изпратим една година, в която резултатите са положителни за горите на страната, и да си пожелаем следващата да е още по-добра.

Владимир КОНСТАНТИНОВ
главен експерт в ИАГ

100 години Държавно горско стопанство в Царево

На 15 ноември ДГС - Царево, отбеляза своя 100-годишен юбилей. На тържеството присъстваха министърът на земеделието и храните проф. Димитър Греков, зам.-министрите д-р инж. Валентина Маринова и Бюрхан Абазов, зам.-председателят на Парламентарната комисия по земеделието и храните Пенко Атанасов, областните

Министър Греков открива паметната плоча

управители на Бургаска и Старозагорска област Павел Маринов и Живка Аладжова, изпълнителният директор на ИАГ инж. Григор Гогов и главният секретар инж. Веселин Райчев, директорът на Югоизточното държавно предприятие - Сливен, инж. Пейчо Върбанов, директорът на Северозападното държавно предприятие - Враца, инж. Юри Миков, кметовете на Царево, Малко Търново и

Приморско - инж. Георги Лапчев, Илиан Янчев и д-р Димитър Германов, директори на регионалните дирекции по горите в Бургас и Кърджали - инж. Митко Митев и инж. Фикри Рамаданов, директорът на Международния търговски и културен център "ГЕОПАН" доц. Стефан Пейков, изпълнителният директор на Асоциация "Общински гори" инж. Тихомир Томанов, зам.-председателят

на Съюза на лесовете в България инж. Борис Господинов, ветерани лесовети, бивши и настоящи служители и работници на стопанството, общественици. На юбилея присъства и делегация от лесовети от Република Турция, ръководена от директора на Регионалната дирекция по горите в Истанбул инж. Зекерия Мере.

В чест на годишнината бе открита паметна плоча и бяха засадени фиданки от чинар. Историята на стопанството бе представена в изложбени пана. В салона на градския театър към колектива на ДГС - Царево, с директор инж. Петко Арнаудов бяха отправени приветствия от министъра на земеделието и храните, областните управители, кметове, зам.-председателя на Парламентарната комисия. Бе прочетен поздравителен адрес от името на председателя на Народното събрание Михаил Миков. Юбилейните получиха поздравителни адреси от извънредния и пълномощен посланик на България в Конфедерация Швейцария и Княжество Лихтенщайн д-р инж. Меглена Плулчиева, директора на Института за гората при БАН проф. Христо Цаков, ректора на ЛТУ проф. Веселин Брезин, председателя на СЛБ проф. Иван Палигоров, директора на Опитната станция по дъбовите гори в Бургас проф. Динко Динев, обществени организации, училища, предприятия от областта.

Във връзка с годишнината инж. Петко Арнаудов връчи над 25 юбилейни плакета на бивши и настоящи ръководители, служители и работници на стопанството. Възпитаници на Националното музикално училище в Котел изнесоха богата програма.

Във връзка с годишнината инж. Петко Арнаудов връчи над 25 юбилейни плакета на бивши и настоящи ръководители, служители и работници на стопанството. Възпитаници на Националното музикално училище в Котел изнесоха богата програма.

Съхнене и състояние на някои горски култури

От стр. 1

кореновата гъба, с плоска, недоразвита коренова система, поради факта, че културите са създадени върху девастирани терени с плитките, камениви почви. В същото време на местата с по-ниска пълнота, около 0.3-0.4, се е формирал надежден подраст от иглолистните и местните широколистни видове. Всички тези явления и процеси, взети заедно, са първите признаци, че гората е достигнала своя максимум на развитие и че процесът на смяната на екосистемата е започнал (Отто Н., 1998; Найденов Я., 1993, 2013, Димитров Хр., 1976). Отбелязва се, че турнусят на сеч на културите от бял и черен бор трябва да бъде около 40-50-годишна възраст. На 38-40-годишна възраст оптималният брой дървета на хектар при културите от иглолистни (бял и черен бор) не бива да превишава 1000, т.е. гъстота е приблизително равна на 3x3 метра.

Както е известно, от 1985 до 2013 г. се наблюдава трето интензивно съхнене в иглолистните култури. Събраната по този повод информация в ЛЗС - София, дава основание да направим няколко извода: максимумът на съхнене в този период е при културите на възраст 35-50 години, при пълнота над 0.7, без изведени всички отгледни сечи, предвидени по правилата на лесоустройството, при надморска височина до 800 метра. До подобни изводи стига и експертната оценка на процесите на съхнене, направена през 1991 г. (Донов В. и др., 1991). Разбира се, разглежданите култури са на по-голяма надморска височина, при тях значителна част от предвидените отгледни сечи са извършени, но възрастта им е значително по-висока, както вече отбелязахме - 80-110 г., а пълнотата все още висока.

При всички съхненщи и увредени от абиотични фактори насаждения вече сериозно се е проявил "ефектът на супника", понятие, употребявано от нашите по-възрастни колеги и от някои западни автори, с което се определя недостигът на влага и хранителни елементи при по-висока пълнота на горските култури и насаждения, при който дърветата изпадат във физиологически шок и значителна част от тях изсъхват. Този феномен се усилва в години след силни засушавания, придружени с екстремно високи температури на въздуха, каквито бяха например 2012 г. и пролетта на 2013 година. Под влиянието на влажността и температурния стрес дърветата физиологически отслабват, настъпват процесите на разграждането на екосистемите, особено при напреднала възраст и висока пълнота на дървостоя. Признаци на "ефекта на супника" са и силно източените стъбла, със слабо развита рехаво-

рона, избледняване на листната маса, появата на ветровали и ветроломи, снеговали и снеголоми (фиг. 2). В условията на влажностен и температурен стрес и наличие на повалена дървесина се появяват короядните петна и симптомите на нападение от кореновата гъба и пълчущката.

Не е за подценяване и фактът, че през 80-те години на ХХ в. бяха установени огнища на коренова гъба в културите в района на Копривщица, като част от дървостоя изсъхна и беше отстранен. Впоследствие, след увеличаване на възрастта и пълнотата на културите, гъбата отново се ак-

тивизира.

С основание възниква въпросът, след като казаното по-горе е известно на по-голяма част от лесоустройската колегия, защо не са взети никакви превантивни мерки? Причините за това са няколко: в годините на прехода по-голяма част на културите в района на Копривщица, Габрово, Трявна, Плячковци преминаха към категорията на общинските гори и горите на физически лица. Собствениците им в много редки случаи се интересуват от фитосанитарните проблеми на своите гори. Същевременно стопанската дейност в горите се осъществява, като отдаването на насаждението за отгледни и главни сечи става на базата на обществените поръчки, а провеждането на отгледни сечи не е привлекателно за дърводелците. Не на последно място, обществената нагласа по отношение на каквито и да е сечи в крайселищните и курортните гори е крайно негативна, често подклаждана от някои екологични НПО, масмедии и дори колеги лесовъди. Всички те забравят,

че тази красота е създадена от поколенията лесовъди и горски работници с много всеотдаен труд.

При наличието на примерите с катастрофата на Витоша след ветровала на 21 май 2001 г. в резервата "Бистришко бранище", значимите по размери ветровали и ветроломи в районите на Копривщица, Габрово, Плячковци и Трявна, масовите съхненения на иглолистните култури в долния и средния лесорастителен пояс какво би следвало да се направи? На първо място, трябва да се картират увредените култури, да се усвои падналата и суха маса и да се пристъпи към подпомагането на естественото възобновяване или пълно залесяване на освободените площи. При преобладаващото участие на местните широколистни дървесни видове във възобновителния процес културите да бъдат трансформирани в смесени иглолистно-широколистни. Приоритет трябва да стане извеждането на предвидените отгледни сечи в иглолистните култури, като се потърсят

механизми това да се извърши и в общинските, и в горите на физически лица.

Лесопатологичните обследвания на Лесозащитна станция - София, показват, че във ветровалните култури в посочените райони, както и в повечето от смърчовите култури и насаждения на Витоша, се наблюдават и нападения от кореновата гъба (*Heterobasidium annosum*), която се развива в сърцевината на смърча, елата, мура-та в продължение на десетки години, достигайки на височина 7-8 м, и то без външни видими признаци. При силни екстремни ветрове или тежък мокър сняг стъблата се пречупват на височината на развитието на гнилотата на дървесината, причинена от гъбата (фиг. 3). Тези факти трябва да се имат предвид от ръководството на ДПП "Витоша", неправителствени организации и обществеността, защото съществува реална опасност силен смерч да провокира нов ветровал или ветролом, в които да бъдат засегнати много по-големи площи от "Бистришко бранище". От много години повечето от ек-

спертите, имащи отношение към стопанисването на горите от ПП "Витоша", са наясно, че тези гори се нуждаят от адекватни лесовъдски грижи по посока на създаване на разновъзрастни смесени насаждения. Напредналата възраст и голямата гъстота на смърчовите култури и насаждения на Витоша налагат да се започне с извеждането на отгледните и главните сечи, водещи към снижаване на пълнотата им и създаване на условия за тяхното естествено възобновяване. Това няма да навреди на естетическите и рекреационните функции на горските екосистеми в парка, напротив - добре отгледаните гори са по-привлекателни и значително по-красиви.

Анализът на натрупаните през годините данни от лесопатологичните обследвания на Лесозащитните станции в София, Пловдив и Варна и екстремните температурни показатели и засушаванията през последните години дават основание през следващите вегетационни сезони да се очаква и съхнене на издънковите дъбови, включително и церови, гори на възраст над 35-50 години.

Лесовъдската колегия на България има достатъчно знания и умения да се справи с предизвикателствата, които ни поднася съхненето на иглолистните култури и няма съмнение, че освободените площи отново ще бъдат възобновени и превърнати във високопродуктивни гори, гарантиращи високо качество на околната среда и климата на страната.

Доц. д-р Янчо
НАЙДЕНОВ

Юбилей

Акад. Александър АЛЕКСАНДРОВ на 75 години

Александър Александров е роден на 24 септември 1938 г. в Стара Загора в семейството на лесовъда Харалан Александров Тодоров. През 1961 г. завършва Висшия лесотехнически институт, специалност "Горско стопанство".

Трудовата му биография започва в Горско стопанство - Цонево, Варненско, където през 1961-1963 г. работи като началник на горскотехнически участък и старши инженер.

От 1963 г. е научен сътрудник в Опитната база по иглолистните гори на Института за гората във Велинград. През 1967 г. постъпва в Секцията по екология и физиология на дървесните видове на Института за гората при БАН и защитава кандидатската си теза за формовото разнообразие на смърча в Родопите.

През 1970 г. специализира в Дания горска селекция по програма на ФАО и горска генетика в САЩ (Калифорния, Уискънсин) през 1972 година. Хабилитира се като старши научен сътрудник по горска екология и селекция през 1976 година.

Дисертация за научната степен "доктор на науките" защитава през 1984 г., а през 1986 г. е избран за професор. От 1986 до 1988 г. е заместник-директор на Института за гората, а от 1989 до 1993 г. е негов директор.

През 1990 г. ръководи новосъздаденото Министерство на околната среда.

Професор е по фитогеография и екология в Славянския университет (1995-1998 г.) и по теоретична екология във Великотърновския университет (1999-2005 г.).

За член-кореспондент на Българската академия на науките е избран през 1995 г., а за действителен член (академик) на Евроазиатската академия на науките - през 1996 г., и за академик на БАН - 2003 година.

От 2003 до 2011 г. е отново (два мандата) директор на Института за гората. Дългогодишен ръководител е на Секция "Горска генетика и селекция".

Научните приноси на акад. Александър Александров обхващат различни направления на лесобиологията - изменчивост и формообразуване, генетика на популации, генетични ресурси, радиационна биология, еколого-биологични проблеми на лесоустройството и горските култури, борба с горските пожари, концепции за развитие на горския отрасъл и екологична политика на България.

Приложните разработки на акад. Александров са насочени към повишаване на продуктивността на горите и включват: биотехнология за създаване на бързорастящи смърчови култури по вегетативен път; утвърдените от държавна сортава комисия сорт-популация "Тереклицица" и декоративен сорт "Юндола"; създаване на потомствени и провиниенчни опитни култури от смърч при различен екологичен фон; инструкции за изграждане, стопанисване и използване на семепроизводствена база. Част от изследванията на Югоизточна и Централна Европа са осъществени чрез двустранни спогодби и с непосредственото участие на акад. Александров по линия на IUFRO и Европейската програма за горски генетични ресурси (EUFORGEN).

Трудовите на акад. Александров са над 400. Цитиран е в българската лесовъдска литература над 500 пъти, а в чуждестранната - над 200. Дългогодишен член е на редколегии и научни специализирани съвети в България и по света.

Проф. д.с.н. Христо
ЦАКОВ

ХУСКВАРНА поздравява
своите приятели
с Колежните
и Новогодишните празници!

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД
София 1797, ж.к. „Младост“ - 2, ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел. 975 30 76; 0888 28 17 11, 0888 28 74 82
www.husqvarna.bg; e-mail: info@husqvarna.bg

Юбилеи

Инж.
Минчо
СТАНЕВ
на 70 години

Инж. Минчо Станев е роден на 26.10.1943 г. в с. Кошница, Смолянска област.

Средно образование завършва в Техникума по механоселектротехника - Пловдив.

През 1965 г. започва работа като техник в бившия Промкомбинат в Смолян.

На следващата година се записва във ВЛТИ - София, специалност "Горско стопанство". Междувременно, като стипендиант на ГС - Смилян, от 1969 г. започва работа като завеждащ планиране в стопанството.

Дипломира се през 1971 г. и е назначен за зам.-директор по производствено-техническите въпроси, а от 1973 г. за зам.-директор по стопанисване на горите в ГС - Смилян.

През 1975-1977 г. завършва следдипломна специализация в АОНСУ - София, специалност "Управление на стопанските дейности - промишленост".

От 1977 до 1979 г. работи като зам. главен директор на Горскостопанския комбинат в Смолян.

През периода 1979-1989 г. е на обществено-политическа работа в с. Смилян, Смолян и Пловдив.

От началото на 1990 г. започва работа във фирма

"Рожен" - Смолян, като завеждащ отдел "Планово-икономически".

През 1991-2003 г. работи в РДГ, по-късно РУГ - Смолян, като експерт по горска икономика. От март 2003 г. до пенсионирането си в края на 2006 г. е зам.-директор на РДГ - Смолян.

По време на работата му като зам.-директор на ГС - Смилян, ежегодно на територията на стопанството са залесявани 8000-8500 дка нови гори, а в петте горски разсадника с обща площ над 100 дка са произведени по над 10 млн. горски фиданки, направени са мащабни укрепителни съоръжения и започва благоустройването на част от реките с рибни прагове. Голям е и обемът на отглеждането на млади насаждения. В продължение на много години ГС - Смилян, наблюдава с посадъчен материал много други горски стопанства в Смолянския регион и в страната.

Основни приоритети в работата му като експерт по горска икономика и като зам.-директор на РДГ - Смолян, са изготвянето на реални разчети за ползване и възпроизводство на горите и за капиталното строителство по

горски стопанства и РДГ.

След пенсионирането си продължава да работи като лицензиран лесовъд на територията на Смолянска област.

Проф.
Христо
ЦАКОВ
на 65 години

Христо Цаков е роден на 1 ноември 1948 г. във Велинград.

През 1972 г. завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство".

Професионалната си дейност започва през 1972 г. като лесничей в Горско стопанство - Селище.

В Института за гората на БАН постъпва през 1974 г. като специалист, а от 1984 г. е научен сътрудник. През 1983 г. защитава докторска дисертация, а през 2001 г. - дисертация за научната степен "доктор на науките" (д.с.н.). Хабилитиран е за ст.н.с. II ст. (доцент) през 1991 г., а от 2002 г. е утвърден за ст.н.с. I ст. (професор).

Хоноруван асистент във ВЛТИ е през 1988-1989 г. и хоноруван доцент в Лесотехническия университет през 1994-2001 година.

Ръководител на секция в ИГ "Биология, производителност и устройство на горите" през 1992-1994 г., а от 2004 г. е ръководител на секция "Горски ресурси".

През 2005 г. е удостоен със званието "Лесовъд на годината" от РДГ - Смолян, а през 2008 г. - за цялостен принос в лесовъдската практика.

Зам.-директор на Института за гората е от 1995 г. и директор - от 16 май 2012 година.

Член на Общото събрание на БАН е в продължение на четири години (2004-2008), а на СНС по лесотехнически науки, лесовъдство и екология към ВАК - през 2003-2011 година.

Специализирал в Италия, Унгария, Чехия и Словакия.

Научните направления, в които работи проф. Цаков, са лесостроителство, горска екология, лесоползване, горски ресурси, дървесинознание и опазване на околната среда.

Има над 200 публикации.

Разработил е "Динамичен растежен модел за черноборови култури", чрез който се възстановява миналият и бъдещият ход на развитие на всяко насаждение.

Член е на IUFRO, EFI, Национален комитет за България (МАВ), Сдружение на ветераните от горското стопанство и горската промишленост - София.

Проф. Васил ВАСИЛЕВ

Работна среща на партньорите
по проект "ИНТЕГРАЛ"

Работна среща на партньорите по проект INTEGRAL, финансиран по VII рамкова програма на ЕС, се състоя от 11 до 14 юни в Зволн, Словакия. България бе представявана от проф. д-р Иван Палигоров - координатор на проекта за България и ръководител на екипа по работен пакет 3, и доц. д-р Емил Галев - ръководител на работен пакет 2. В срещата участваха 36 представители от 13 страни на Европа - партньори по проекта. В 8 заседания се дискутираха въпроси от областта на възможностите за оценка и моделиране на екосистемните функции на горите и на предвиждане на резултатите от въздействието върху ландшафтните комплекси.

Първата основна задача на срещата бе приемане на извършеното от отделните партньори през първата и началото на втората фаза на проекта (01.11.2011-30.05.2013 г.). На основата на направените и изпратени предварително отчети всеки от участниците представи резултатите от двата работни пакета на проекта за всеки индивидуален ключов ландшафтен комплекс, които за България са Тетевен и Юндола. Представените отчети са на необходимото ниво, като е събрана информацията, проведени са индивидуалните структурирани интервюта със заинтересованите страни

и е подготвена информационната основа за моделирането на изменението на факторите, които влияят на управлението на горските екосистеми при различни варианти на въздействие. Отчетите по работни пакети (WP 2.1. и WP 3.1.) са ориентирани по списъка от показатели за моделиране на екосистемните функции и услуги на екосистемите. Уточнен е окончателно графикът на втората фаза на проекта, като отделните участници са разделени в три групи според готовността да се прилагат динамични модели за моделиране. България с нейните два представителни ландшафтни комплекса е поставена в най-голямата група на участници, следваща водещите партньори. Това, което трябва да се направи по работната програма до края на януари 2014 г., включва моделирането на екосистемните функции при различни режими на управление по работен пакет 2.2. По работен пакет 3.2. предстои да се проведат срещи за представяне на резултатите от моделирането на ключовите фактори, които влияят на управлението на горите и тяхното изменение във времето.

Домакините на срещата от Зволненския технически университет, разработили с Мюнхенския технически университет и Университета в Гьотинген, Германия, ин-

формационната система за подпомагане на вземането на решения в Горското стопанство "Сибил", демонстрираха лаборатория - виртуална реалност за извеждане на сечите в горите. Засега тя се използва само за учебна цел. Студентите могат да извършват различни дейности - маркиране, отсичане и повяляне на маркираните дървета, кастрене и извоз на цели стъбла и на стъблени секции. Може да се види как изглежда цялото насаждение след сечта и каква ще бъде неговата съдба след 10-15-20 години. Системата "Сибил", освен за условията на Словакия, е предоставена и Румъния. Тя е предоставена безплатно на екипа по проекта от България за моделиране на екосистемните функции на горите при различни режими на стопанисване. Наложи се експериментално адаптиране на системата за условията на България, например по отношение на показателите на климата и свързаната с това продължителност на вегетационния период. Предстои пълно адаптиране на програмата. За тази цел бе договорена възможност през 2014 г. част от работната група да посети отново Катедрата по икономика и управление на ТУ - Зволн, за адаптирането на системата за условията на България. Необходимо е ек-

перименталното въвеждане на данните за обектите по проекта и отстраняване на трудностите по прилагането ѝ, за да се улесни стартирането на системата за България след средата на април 2014 година.

През февруари 2014 г. в Дъблин ще бъдат докладвани резултатите за двата български ландшафтни комплекса.

По работен пакет 3 бе проведено изслушване на първоначалната информация за избраните ландшафтни комплекси от отделните страни, в т.ч. първоначалната информация от структурираните дълбочинни интервюта на представителите на заинтересованите страни в Тетевен и Юндола. В специално заседание бяха преминати отделните етапи на моделирането на факторите, които определят поведението на заинтересованите страни при изменение на различни икономически фактори, с помощта на компютърен програмен продукт за стратегическо планиране и оценка на алтернативни решения Parmenides EIDOS.

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ

Информация

Единадесета национална научна конференция на Българското ентомологично дружество

На 25 септември в сградата на Научно-техническите съюзи - София, бе проведена 11-а научна конференция по ентомология, организирана от Съюза на учените в България,

Българското ентомологично дружество, НТС по лесотехника и Федерацията на научно-техническите дружества. В Организационния комитет бяха включени представители и ръководители на Института за гората при БАН, Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН, Националния природонаучен музей, Института по почвознание, агротехнологии и защита на растенията "Никола Пушкар", Лесотехническият университет, Биологичния факултет на Софийския университет "Св. Климент Охридски", Аграрния университет - Пловдив, Министърството на земеделието и храните и Изпълнителната агенция по горите, Министерството на околната среда и водите.

При откриването на форумата участниците бяха поздравени от директора на Института за гората проф. Христо Цаков.

Първото заседание на конференцията, на която бяха изнесени 6 доклада, беше ръководено от доц. Румен Андреев от Пловдивския аграрен университет.

Второто заседание премина под ръководството на доц. Анелия Пенчева от Лесотехническия университет. Участниците в конференцията изслушаха докладите: "Нови насекоми вредители в складовите биотопи и преработвателните предприятия в България", с автор Д. Обретнев, "Сравнителна чувствителност на складови неприятелни от разред Coleoptera спрямо микози с причинител изолати на

Beuveria bassiana", с автори С. Драганова, Е. Станева, Д. Обретнев, Д. Георгиева, "Летален ефект от микози, причинени от *B.bassiana* и *M. anisopliae*, спрямо *Trogoderma granarium*", с автори С. Драганова, Е. Станева, Д. Обретнев. От областта на лесозащитата бяха докладвани две теми "Паразитоиди по яйцата на българските представители на род *Thaumetopoea* Hubner 1820 (*Lepidoptera: Noctuidae*)," с автори П. Мирчев, Г. Цанков, Г. Георгиев, и "Промени в газообмена при *Anthurium andreaum* Linden. (*Araceae* Juss.) и *Schefflera arboricola* (Hayata) Merr. след нападение от *Coccix herperidum* (Hemiptera:Coccidae)," с автори С. Анев, Н. Цветкова, А. Пенчева и З. Кабатлийска. Докладите бяха последвани от разисквания.

В третото заседание, ръководено от председателя на дружеството проф. Г. Цанков, бяха разгледани организационни въпроси на Българското ентомологично дружество. Изказана бе идеята да продължи досегашната практика на две години да се провежда национална научна конференция на дружеството, а през годината да се организират пътуващи научни семинари в България и съседни страни.

В края на конференцията бе подчертано, че в БЕД членуват доста млади колеги ентомолози, а участието им като докладчици и съдокладчици във форумата доказва, че въпреки трудностите ентомологичната наука се развива.

Проф. Георги ЦАНКОВ

Фестивал "Златна есен" в ПП "Златни пясъци" - Варна

Фестивалът "Златна есен" бе част от тържествените събития, посветени на 70-годишнината на Природния парк "Златни пясъци" - Варна. Зрелищният фестивал в който се представят деца от екоучилища, работещи по програмата, координатор на която за Варна е ПП "Златни пясъци", се организира от Дирекцията на парка за шести път. Участниците в изявиата нарастват постоянно и тази година тя се превърна в национална. Няколко варненски детски градини и шестнадесет състава от екоучилищата в България от Варненска, Бургаска и Пловдивска област представиха своето творчество, като пя-

ха, танцуваха, четеха есета и изнесоха представления на екологични теми. Предвождани от сърцати педагози и координатори за екоучилища, приветствани от директора на парка инж. Юлия Тумбаркова, младите изпълнители със своя талант, настроение и усмивки съперничеха на яркото слънце и златеещите листа на откритата сцена на Посетителския център на ПП "Златни пясъци". Водещият на концерта Тони Генков вдигна всички на крака, запявайки химна на парка. Журито награди всички състави с грамоти и купи за участие във Фестивала "Златна есен".

Предложение

Опитната култура от пауловния край Рабиша загива

Пауловнията, дървесен вид, на който през последните години в нашата страна се обръща голямо внимание, произхожда от Китай. Тя е вид с бърз растеж. За кратко време може да даде голямо количество дървесна маса и е ценен медоносен дървесен вид. Листата ѝ могат да се използват за нуждите на животновъдството.

За да се проверят растежните възможности на пауловнията, са създадени опитни култури в различни райони на страната, един от които е в района на с. Рабиша, Белоградчишко. Фиданките в опитната култура бяха за-

лесени при гъстота 3x3 метра. Преди засаждането на опитната култура представители на арендаторите от района рисуваха картини как само за няколко години голяма част от пустеещите по това време селскостопански площи ще бъдат залесени с пауловния, която само след 5 години ще даде ценна дър-

весина. Площта на опитната култура е на изток от Рабишкото езеро, в м. Дел. Това място е с богата почва, а от езерото има и добра въздушна влажност. Растежът на пауловнията в опитната култура първоначално е добър. Фиданките достигнаха височина 2-3 метра. При преглед на културата през тази година, в началото на юни, се оказа, че всички фиданки са изсъхнали. По стъблата се наблюдават малки бели плодни тела от гъба. Почти всички фиданки са дали коренови издънки. Явно е, че

първоначалните цели за залесяване с бързорастящ високопроизводителен дървесен вид не са постигнати. Въпреки благоприятните почвени условия и добрата въздушна влажност създадената култура загива. Причините засега не са установени.

Макар че има данни за добър растеж на опитни култури от пауловния в други райони на страната, резултатите в културата в Рабиша сочат, че в района на Северо-западна България е нужно да се извършат нови проучвания, преди да се залесява на по-големи площи.

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Нови книги

Д-р инж. Кирил Тодоров Цанов. Наръчник по смолодобив. "Рони дизайн", Веллингград, 2013 г., 77 стр.

Сред недървесните горски продукти важно място в близкото минало е намирала смолата. Смолодобивът бе добре развит в горските стопанства, но през последните 20 години е неоправдано подценен и преустановен.

Успешният добив на този ценен продукт изисква широки познания по биологията на дървесните видове, техника-

та и технологията на смолоползването и квалифицирани работници, добиващи балсмова смола. Авторът на наръчника в продължение на 25 години като директор на ГС - Веллингград, успешно е организирил смолодобива в стопанството, което е добивало над 400 т смола годишно. При написването на книгата авторът е използвал богатия си практически опит, натрупан при организирането на смолодобивната дейност и теоретичната подготовка. Посочени са някои съвременни достижения и оценки за смолодобива.

Възраждането на тази дейност сега може да стане, но с много усилия и желание от страна на заинтересованите. Предлаганият наръчник, макар и кратък, ще бъде полезен за практическата подготовка при възраждането на тази полезна горскостопанска дейност.

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Обезщетение при пенсиониране

Отговор: Правото на обезщетение по чл. 222, ал. 3 от КТ възниква при прекратяване на трудовото правоотношение (ТПО), след като работникът или служителът е придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, независимо от основанията за прекратяването му. Размерът на паричното обезщетение е в зависимост от това дали работникът/служителът е работил при един работодател, или при повече от един през последните 10 години от трудовия си стаж преди прекратяване на ТПО. Когато е работил при повече от един работодател, обезщетението е в размер на brutното му трудово възнаграждение за срок от 2 месеца. А когато през последните 10 години от трудовия си стаж е работил при същия работодател, обезщетението е в размер на brutното му трудово възнаграждение за 6 месеца. Тези размери на обезщетението, предвидени в чл. 222, ал. 3 от КТ, са минимални. На основание чл. 228, ал. 2 от КТ по-големи размери на обезщетението могат да се определят в акт на Министерския съвет (МС), в колективния трудов договор или в индивидуалния трудов договор на работника или служителта.

Единственият нормативен акт, издаден от МС на основание чл. 228, ал. 2 от КТ, е ПМС № 31 от 11.02.1994 г. за увеличаване в някои случаи на размера на обезщетенията по чл. 222, ал. 3 от КТ (ДВ, бр. 16 от 1994 г., доп. ДВ, бр. 60 от 1996 г.). Чл. 2 от Постановлението определя: „В търговските дружества, организациите, предприятията и звената от стопанската сфера с държавно участие, които са преобразувани, закривани, откривани, смесвани или разделяни, увеличен размер на обезщетението при пенсиониране по чл. 222, ал. 3 на работниците и служителите през последните 10 години от трудовия си стаж в съответната дейност се урежда с колективните или ин-

ВЪПРОС: При какви условия, ред и размер може да се получи обезщетението при пенсиониране в бранш „Горско стопанство“?

дивидуалните трудови договори“.

След 1994 г. Федерацията и държавното ръководство в бранш „Горско стопанство“ взаимно осъществяват тази предостановена възможност с конкретни договорености в браншовите колективни трудови договори (БКТД), които за 2013 и 2014 г. са:

1. С чл. 15, ал. 3 от БКТД на работещите в бранш „Горско стопанство - стопанисване“: „Всички работници и служители в трудови правоотношения с държавните предприятия (ДГС, ДЛС и УОГС), придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, независимо от основанията за прекратяване на трудовото правоотношение, имат право на обезщетение в размер на brutното им трудово възнаграждение за срок от 6 месеца, когато последните 10 години трудов стаж са придобили в ДП по чл. 163 от ЗГ, ДГС, ДЛС и УОГС, както и в НУГ/ДАГ/ИАГ и техните структури и специализирани териториални звена, в търговските дружества в сектор „Горско стопанство“, в което държавата е била едноличен собственик на капитала и правата ѝ са упражнявани от МЗГ (ЕАД и ЕООД), в държавните дивечовъдни станции, държавните горски и ловни стопанства (ДДС, ДГС и ДЛС)“.

2. С чл. 32, ал. 3 от БКТД на работещите в отрасъл „Горско стопанство - контрол“: „Всички работници и служители в трудови и служебни правоотношения със структури и специализирани териториални звена на НУГ/ДАГ/ИАГ, както и работили в търговските дружества в сектор „Горско стопанство“, в които държавата е била едноличен собственик на капитала и правата ѝ

са упражнявани от МЗГ (АД, ЕАД и ЕООД), както и работилите в ДП по чл. 163 от ЗГ и техните териториални подразделения и преминалите на работа от едно в друго ДГС, ДЛС или УОГС, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, независимо от основанията за прекратяване на трудовото правоотношение, имат право на обезщетение в размер на brutното им трудово възнаграждение за срок от 6 месеца, когато последните 10 години трудов стаж са придобити в изброените по-горе структури“.

Изпълнителите по граждански договори, включително на договорите за управление, нямат право на плащане по чл. 222, ал. 3 от КТ. Размерът, редът и начинът на плащане на обезщетението при пенсиониране следва да се договори изрично със самия договор, който подписват. Страните при гражданския договор, за разлика от трудовия договор, са равностопанствени и при подписването му те изразяват своята свободна воля. Необходимо е изпълнителят да настоява в договора да се включат клаузи, които да определят размера и условията за плащане на обезщетение, когато той придобие право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, защото това право не възниква автоматично с факта на сключване на договора по силата, при условията и по механизмите на КТ или друг закон.

СПРАВКА: Чл. 222, ал. 3, чл. 228, ал. 2 от КТ; Чл. 2 от ПМС № 31/1994 г.;

Чл. 15, ал. 3 от БКТД на работещите в отрасъл „Горско стопанство - стопанисване за 2013-2014 г.“;

Чл. 32, ал. 3 от БКТД на работещите в отрасъл „Горско стопанство - контрол за 2013-2014 г.“.

Николина НАНОВА юрист при ФСОГСДП

IN MEMORIAM

На 16 октомври почина инж. Милан Костов.

Роден е на 14 октомври 1937 г. в Ловеч. Завършва ВЛТИ през 1963 година. Работи като началник на ГТУ в Горските стопанства в Симитли и Невестино и лесничей в ГС - Кюстендил.

От 1992 г. до пенсионирането си през 1998 г. е заместник главен директор на РДГ - Кюстендил.

Работата на инж. Милан Костов е свързана с успешното стопанисване на горите в региона, с първите залесявания на карстови терени в Конявската и Земенската планина и с изготвянето и изпълнението на техническия проект за борба с ерозията в силно опоронни райони в Горските стопанства в Кюстендил и Невестино. Под негово ръководство са построени десетки километри горски камионни пътища и административни сгради.

Поклон пред светлата му памет!

На 19 ноември почина инж. Никола Перухов.

Роден е на 8 април 1942 г. в гр. Гоце Делчев. Възпитаник на Горския техникум в Банско, завършил задочно през 1976 г. ВЛТИ, инж. Перухов отдава близо 44 години в служба на българската гора.

Трудовата си дейност започва в ГС - Сатовча, през 1962 г., където работи 17 години, като последователно е нормировчик и ТРЗ, началник на ГТУ, заместник-директор и директор.

През 1980 г. е преместен в ГС - гр. Гоце Делчев, където е лесничей и заместник-директор. От

1984 до 1987 г. е директор на ГС - м. Беслет.

В Коми АССР работи от 1987 до 1991 г., след което е назначен за главен лесничей в ГС - гр. Гоце Делчев. През 1999 г. за кратко време е зам.-директор на ДЛ - м. Беслет. От 1999 до 2004 г., когато се пенсионира, инж. Перухов оглавява Държавното лесничество в гр. Гоце Делчев.

Навсякъде, където работи, инж. Перухов проявява професионализъм, безкомпромисност към нарушенията и грижи към младите специалисти. За поколенията остават и над 100 000 дка нови гори, залесени под негово ръководство.

Поклон пред светлата му памет!

РЕДКОЛЕГИЯ НА ВЕСТНИК "БЪЛГАРСКА ГОРА"

Българска ГОРА
JSSN 1312-7055
http://www.bulgarian-foresters.info

Главен редактор - инж. Богдан БОГДАНОВ
Редакционен съвет:
проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ, проф. д-р Никола КОЛЕВ, доц. д-р Милко МИЛЕВ, доц. д-р Груд ПОПОВ, инж. Борис ГОСПОДИНОВ, инж. Илия СИМЕОНОВ
Редактор - Диана ПЕТРОВА
Предпечатна подготовка - инж. Ваня ИЛИЕВА
Печат - Боб и Ко Принт

КОРЕСПОНДЕНТИ: инж. Иван ГЕОРГИЕВ - Берковица, инж. Георги МАНГУШЕВ - Благоевград, инж. Кирил ПЕТКОВ - Бургас, инж. Игнат ИГНАТОВ - Варна, инж. Борислав ЯНГОЗОВ - Кърджали, инж. Румяна ВЕЛЧЕВА - Ловеч, инж. Никола КАВАРДЖИКОВ - Пловдив, инж. Кирил ТОДОРОВ - Пазарджик, инж. Ирена БАНОВА - Русе, инж. Сашка ИВАНОВА - Смолян, инж. Румяна ПЕНЕВА - Сливен, инж. Ярослав ЯРОСЛАВОВ - Стара Загора, инж. Иван ГУНЧЕВ - Велико Търново, инж. Кирил ИВАНОВ - Кюстендил, инж. Николай СТОЯНОВ - Шумен, проф. Христо ЦАКОВ - Институт за гората, доц. Костадин БРОЩИЛОВ - ОСДГ - Бургас. Всички мнения, изразени в авторски публикации, са лични и не ангажират Редакцията.

Съюз на лесовъдите в България
Банкова сметка: IBAN BG 90 STSA № 93000010117510, Банков код: 30021040, Банка ДСК - АД, клон 4 София 1000, бул. "Витоша" 15
За връзка със Съюза на лесовъдите в България и със Съюза на европейските лесовъди e-mail: bbgora@abv.bg www.european-foresters.info Телефон на СЛБ: 02 / 981 86 32

Природни паркове

III “Беласица” - ценност и красота

Природен парк “Беласица” - с. Коларово, е най-новият в България.

Обявен е със Заповед № РД-925 от 28.12.2007 г. на министъра на околната среда и водите с цел:

- опазване на вековни гори, съставени основно от обикновен бук (*Fagus sylvatica* L.) и обикновен кестен (*Castanea sativa* Mill.), както и естествени чинарови местообитания;

- опазване на защитени и ендемични растителни видове като обикновен тис (*Taxus baccata* L.), бодливолистен джел (*Plex aquifolium* L.), планински явор (*Acer heldreichii* Orph. ex Boiss.), карстова люцерна (*Medicago*

Защитени територии

Първите стъпки за опазване на биоразнообразието в планината са през 1988 г., когато със Заповед № 671 на Комитета за опазване на природната среда от 15.06.1988 г. се обявява резерват “Конгура”. Целта е да се опазят естествени горски екосистеми от обикновен кестен (*Castanea*

ят брой редки растения и такива с природо-защитна стойност.

Животни

Специфичната фауна на Беласица се е формирала под влияние на географското разположение на планината, релефа и климата. Фаунистичната уникалност на Беласица се дължи на две основни причи-

нистични комплекси и зооценози.

Високопланинският характер на Беласица има изолиращ и бариерен ефект за разпространението на някои животински видове. Тези условия предразполагат сформирването на локално ограничени популации и появата на нови подвидове и видове.

Общо за района на планината са установени около 1500 вида безгръбначни и около 180 вида гръбначни. Установените редки видове при безгръбначните са около 120, българските ендемити - 26, балканските - 21, а реликтни видове - 6.

Птиците, установени за района на планината, са 120

carstiensis Jacq. ssp. *belassitzae* Koz.), албански крем (*Lilium albanicum* Grsb.);

- опазване на защитени и ендемични животински видове като белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos liffordi* Bechstein), черен кълвач (*Dryocopus martius* L.) и др.;

- уникални и представителни съобщества и екосистеми в безлесната зона на планината.

Режимът на ползване и управление на Природен парк “Беласица” се определя от Закона за защитените територии, Заповедта за обявяването на Парка, издадена от министъра на околната среда и водите, както и Плана за управление на защитената територия.

Управлението на природен парк “Беласица” се осъществява от Дирекцията на Природния парк, която е подчинена на Изпълнителната агенция по горите към Министерството на земеделието и храните.

Природният парк “Беласица” се намира в най-югозападната част на България и обхваща северните склонове на планината Беласица. Територията на парка граничи на запад с Република Македония, а на юг - с Република Гърция. Паркът обхваща землищата на селата Габрене, Скърът, Ключ, Яворница, Камена, Самуилово, Коларово, Беласица (известни като Подгорие) и Петрич, всички разположени на територията на Община Петрич, област Благоевград. Общата площ на парка е 117 324,318 декара.

sativa Mill.) и обикновен бук (*Fagus sylvatica* L.). Резерватът заема площ от 1312 хектара.

Със Заповед № РД-421 от 18.06.2007 г. на министъра на околната среда и водите буферната зона на резервата е обявена за **защитена местност “Бабите”** с обща площ 285 хектара.

В подножието на планината, извън природния парк, но в непосредствена близост до него, в землището на с. Коларово, е разположена **защитена местност “Топилище”**. Тя е обявена със Заповед № 328 от 08.05.1992 г. с цел опазване на находище на папрат величествена осмунда (*Osmunda regalis* L.).

Допълнителни доказателства за ценността на планината са посочването на високопланинската безлесна зона на Беласица като прикрит за район, съдържащ уникални и представителни съобщества и екосистеми (Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие, 1994).

Беласица е част от Европейската екологична мрежа “Натура 2000” - защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна с наименования “Беласица” и идентификационен код BG0000167.

Растения

Беласица е отделен флористичен район и представлява първично формообразуващо огнище на ендемизма върху силикатна основа с относително висок процент на ендемизъм. Флората на Беласица включва около 1500 растителни ви-

да, установени на базата на литературни данни и частични проучвания.

Броят на българските ендемити е малък (*Sedum kostovii* Stef. и *Rosa bulgarica* Dimitr.). Освен тях трябва да се посочат два вида, които формално са балкански ендемити, но са с тясно локално разпространение - *Viola stojanovii* Becker и *Viola speciosa* Pant.

Главното съсредоточаване на ендемични формообразуващи процеси е в централната билна част - в близост до върховете Радомир и Тумба, където растат както силикофилните видове *Verbascum belassitzae* Stoj. et Stef (беласишки лопен) и *Viola stojanovii* W. Becker (стоянова теменуга), така и балканските ендемити с разпространение и в някои други наши планини - *Campanula spurserana* Namre (спрунерова камбанка), *Viola speciosa* Pant. (прекрасна теменуга) (Велчев, 1992).

Общо на територията на Беласица са установени защитени видове, включени в “Червената книга на България” и в списъците на различни международни споразумения и конвенции, които България е ратифицирала.

Растителността на Беласица има ясно поясно разпределение. Това се дължи на височината на планината и на географското ѝ разположение, което граничи със Средиземноморската област.

В най-ниските части поясетът на дъбовете (*Quercus* spp.), така характерен за другите наши планини, тук е заместен от пояса на обикно-

вения кестен (*Castanea sativa* Mill.), който тук има най-големите си находища у нас. Той често расте смесено с обикновения бук (*Fagus sylvatica* L.) и други широколистни видове, като воден габър (*Ostrya carpinifolia* Scop.), обикновен габър (*Carpinus betulus* L.), черна елша (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), а покрай потоците са оформени съобщества на източния платан (*Platanus orientalis* L.).

Непосредствено над пояса с преобладаване на обикновения кестен е разположен вторият пояс, този на бука и иглолистните. Тук присъстват на иглолистните е значително и поясет се доминира от обикновения бук. От иглолистните участват с малки петна обикновената ела (*Abies alba* Mill.) и обикновеният смърч (*Picea abies* (L.) Karsten), както и обикновеният тис (*Taxus baccata* L.).

По-значимо е присъствието на иглолистните в третия височинен пояс, главно заради наличието на обикновената хвойна (*Juniperus communis* L.) и сибирската хвойна (*J. sibirica* Burgsd.). Установени са и единични индивиди от бял бор (*Pinus sylvestris* L.) и клек (*P. mugo* Turra). В миналото субалпийският пояс е бил покрит с клек, но поради многократните опожарявания на планината сега в третия височинен пояс преобладават тревните съобщества от субалпийски и пасищен тип, често доминирани от балкански ендемит *Festuca valida* (Uechtr.) Penz. В този пояс е концентриран и най-големи-

географско разположение и надморска височина. Беласица е крайна югозападна граница на България и същевременно част от крайната северна зона на субтропичната област. В тази част на България се усеща най-силно влиянието на средиземноморския климат. Спецификата на средиземноморските фаунистични комплекси на планината Беласица и района на подножието ѝ могат да бъдат разглеждани не само в хоризонтален, но и във вертикален зоогеографски аспект. Вертикалното разпределение и зонирание на фауната е следствие от голямата денivelация на планината. Тази особеност обуславя интересен фаунистичен състав, който е смесица от характерните за умерените ширини планински животински видове със специфичната планинско-медитеранска фауна. Тази фаунистична комбинация е уникална за България и е характерна единствено за планината Беласица. Специфичният за района климат, характеризира се с относително високи средногодишни температури и влажност, е дал отражение и върху съставната активност на фауната от района на планината. Силна е ролята на някои едификаторни дървесни видове, например обикновеният кестен (*Castanea sativa* Mill.), които са причина за сформирването на специфични фау-

ни. Изключителен интерес представляват медитеранските видове птици, които се срещат на много малка и ограничена част от нашата територия. Такива са например орфеевото коприварче (*Sylvia hortensis* Gmelin), малкият маслинов присмехулик (*Hippolais pallida* Hemprich&Ehrenberg). Тези два вида имат ограничено разпространение и се срещат в подножието на Беласица. Два вида птици са балкански ендемити - балканска чучулига (*Eremophila alpestris balcanica* Reichenow) и пъстрогуша завирушка (*Prunella collaris subalpina* Brehm), а други два вида са реликти - белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos liffordi* Sharpe&Dresser) и лещарка (*Bonasa bonasia* L.). В непосредствена близост до Беласица минава един от основните европейските коридори за миграция на птиците (*Via Aristotelis*).

Бозайната фауна на Беласица е относително слабо проучена. Тук се срещат подземната полевка (*Microtus subterraneus* de Selys Longchamps) и скалната мишка (*Sylvaemus mystacinus* Danford & Alston).

Прилепната фауна на района не е проучвана и за тези видове няма информация. Слабо проучена е и едрозайната фауна.

Мargarita ГЕОРГИЕВА
г.л. специалист
“Инфраструктура и връзки с обществеността”
Снимки Ангел АШМИНОВ